

УДК 346.1
DOI [https://doi.org/10.32837/pyuv.v2i4\(29\).434](https://doi.org/10.32837/pyuv.v2i4(29).434)

А. В. Іванов
orcid.org/0000-0003-1382-8002
здобувач

Міжрегіональної академії управління персоналом

СУТНІСТЬ ТА ОЗНАКИ ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Вступ. Стратегією розвитку інформаційного суспільства в Україні, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 386-р [1], визначено, що загальносвітовою тенденцією є трансформація індустріального суспільства у постіндустріальне, що відбувається в умовах посилення глобалізаційних процесів, розширення сфери послуг і нематеріального виробництва внаслідок науково-технічного прогресу, у т. ч. масштабного, глибинного і динамічного проникнення інформаційно-комунікаційних технологій в усі сфери життєдіяльності особи, суспільства, суб'єктів господарювання та держави. Посилюється вплив інформаційно-комунікаційних технологій і на господарські процесуальні відносини. Наприклад, у ст. 6 Господарського процесуального кодексу України [2] визначено, що у господарських судах функціонує Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система. Це означає, що господарські процесуальні відносини є сферою, для якої інформація є однією із засад, яка забезпечує її функціонування.

Актуальність дослідження інформаційно-правового забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні зумовлена стрімким розвитком ролі інформаційних технологій у суспільстві. Саме тому для ефективного функціонування державних механізмів важливо, щоб будь-яка інформація, яка має значення для господарських процесуальних відносин в Україні, була належним чином оброблена, систематизована, згрупована, захищена. Функціонування таких процесів потребує належного нормативно-правового забезпечення, тому законодавцем було прийнято комплекс нормативно-правових актів, спрямованих на збереження, цілісність інформації та належний порядок доступу до неї в господарських процесуальних відносинах. Питання сутності й ознак інформаційно-правового забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні не є розробленим належним чином у наукових джерелах, а тому є актуальним питанням для дослідження.

Завданнями дослідження є: 1) встановлення природи інформаційно-правового забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні; 2) визначення аспектів сутності інформаційно-

правового забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні та встановлення особливостей кожного із них; 3) аналіз складників інформаційно-правового забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні, у т. ч. нормативно-правових актів інформаційного законодавства; 4) визначення ознак інформаційно-правового забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні.

Стан дослідження. До питань інформаційно-правового забезпечення у різних сферах зверталися такі дослідники, як: О.О. Верголяс, Н.П. Голота, В.М. Горовий, Д.А. Іванов, С.М. Клімова, В.Ю. Микулець, Є.В. Павліченко, Л.М. Петренко, К.О. Струкова, Є.В. Фурманчук, О.Л. Хитра, Л.Г. Хромченко, М.С. Цьвок. Проте жодним із дослідників не приділено увагу питанню інформаційно-правового забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні.

Виклад основного матеріалу. У загальнотеоретичному розумінні «забезпечення» означає створення надійних умов для здійснення чого-небудь; гарантування чогось [3, с. 375]. Тобто інформаційно-правове забезпечення господарських процесуальних відносин означає гарантування здійснення правовідносин між господарським судом та іншими учасниками судового процесу при розгляді та вирішенні господарських спорів і створення необхідних умов для цього. Таке гарантування здійснюється за допомогою спеціальних інструментів, які мають інформаційно-правовий характер.

Аналіз наукової літератури засвідчив наявність декількох концепцій щодо розуміння сутності інформаційно-правового забезпечення у різних сферах. Так, традиційно інформаційно-правове забезпечення розглядається у науковій літературі як сукупність нормативно-правових актів, що урегульовують певну сферу суспільних відносин. Наприклад, Є.В. Павліченко, досліджуючи інформаційно-правове забезпечення суб'єктів господарювання, дійшла висновку про те, що інформаційно-правовим забезпеченням є сукупність нормативно-правових актів, інструкцій і положень, які регулюють правовідносини, що становлять об'єкт її дослідження [4, с. 156]. Дослідники, які підтримують такий підхід, зазвичай не дають визначення цьому поняттю,

а відразу в рамках дослідження інформаційно-правового забезпечення аналізують норми законодавства. Так, підтримуючи такий підхід, зазначимо, що інформаційно-правове забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні здійснюється такими нормативно-правовими актами, як Господарський процесуальний кодекс України [2], Конституція України [5], Закон України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» від 04 лютого 1998 р. № 75/98-ВР [6], Закон України «Про інформацію» від 02 жовтня 1992 р. № 2657-ХІІ [7], Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 р. № 2939-VI [8], Закон України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» від 05 липня 1994 р. № 80/94-ВР [9] та інші нормативно-правові акти. Тобто, говорячи про інформаційно-правове забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні як про сукупність нормативно-правових актів, що врегульовують господарські процесуальні відносини, ми передусім говоритимемо про зазначені вище нормативно-правові акти.

Іншим поширеним у науковій літературі підходом є розуміння інформаційно-правового забезпечення як процесу, котрий включає певні стадії, специфіка яких залежить від того, у якій сфері такий процес реалізовується. Наприклад, автори словника-довідника «Державне управління» визначили інформаційно-правове забезпечення провадження господарської діяльності в Україні як складний процес, що є отриманням, обробкою, аналізом, зберіганням і накопиченням інформації у базах даних і використанням цих відомостей у повсякденному житті, який здійснюється для того, щоб на базі зібраних початкових даних отримати оброблену, узагальнену інформацію, що має стати основою для прийняття управлінських рішень [10, с. 75]. По суті, ідентичний підхід висвітлено у праці В.Ю. Микільця, котрий, досліджуючи інформаційно-правове забезпечення безпеки дорожнього руху в Україні, дійшов висновку, що ним є процес щодо поширення, отримання, оброблення, аналізування, зберігання та накопичення інформації, яка міститься у базах даних інформаційних систем і застосовується для визначених цілей [11, с. 9]. Тобто, розглядаючи у такому контексті інформаційно-правове забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні, варто відштовхуватися від того, що для функціонування господарських процесуальних відносин, як і для будь-яких інших суспільних відносин, важливе значення має інформація. Прикладом інформації у господарських процесуальних відносинах є докази. Так, згідно зі ст. 73 Господарського процесуального кодексу України [2] доказами є будь-які дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин

(фактів), що обґрунтовують вимоги і заперечення учасників справи, та інших обставин, які мають значення для вирішення справи. Зокрема, визначено, що ці дані встановлюються такими засобами: 1) письмовими, речовими й електронними доказами; 2) висновками експертів; 3) показаннями свідків. Усе вищезазначене і є інформацією, яка отримується, аналізується, обробляється для визначених цілей, а саме для справедливого, неупередженого і своєчасного вирішення судом спорів, пов'язаних зі здійсненням господарської діяльності, та розгляду інших справ, віднесених до юрисдикції господарського суду, з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, держави.

Близьким за значенням до проаналізованого є підхід Д.А. Іванова, котрий, досліджуючи інформаційно-правові основи забезпечення безпеки мореплавства, визначив «інформаційно-правове забезпечення діяльності» як комплекс заходів щодо збору, обробки, накопичення, зберігання, пошуку, розповсюдження інформації, призначеної для задоволення інформаційних потреб суб'єктів діяльності [12, с. 13]. Якщо відштовхуватися від того, що процесом у загальнотеоретичному розумінні є сукупність послідовних дій чи засобів, спрямованих на досягнення певного наслідку [3, с. 1179], то на основі цього можна зробити висновок про доцільність розгляду інформаційно-правового забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні як процесу, який включає заходи, спрямовані на збір, обробку, накопичення, зберігання, пошук, розповсюдження інформації, призначеної для неупередженого та своєчасного вирішення судом спорів, пов'язаних зі здійсненням господарської діяльності, та розгляду інших справ, віднесених до юрисдикції господарського суду, з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, держави.

Останнім підходом до розуміння сутності інформаційно-правового забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні є його розуміння як сукупності методів і способів, передбачених чинним інформаційним законодавством, що використовуються для збору, обробки, накопичення, зберігання, пошуку, розповсюдження інформації, призначеної для забезпечення неупередженого та своєчасного вирішення судом спорів, пов'язаних зі здійсненням господарської діяльності, та розгляду інших справ, віднесених до юрисдикції господарського суду, з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, держави. Зокрема, В.М. Горювий, досліджуючи соціальні інформаційні комунікації, зауважив, що інформаційно-правове забезпечення є сукупністю

методів і способів, які є основою ухвалення управлінських рішень [13, с. 203]. Підхід дослідника полягає у тому, що інформаційно-правове забезпечення здійснюється за допомогою двох інструментів: методів, тобто за допомогою певних прийомів чи системи прийомів [3, с. 664], і способів, а саме певних дій, які дають можливість досягти певного результату [3, с. 1375]. Очевидно, що «правовий характер» забезпечення зумовлений тим, що такі методи та способи мають бути передбачені чинним інформаційним законодавством у цій сфері. Аналізуючи положення Господарського процесуального кодексу України [2], можна зробити висновок, що одним із методів інформаційно-правового забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні є доказування. Тобто у цьому контексті доказування варто розглядати як певну сукупність способів збору, обробки, накопичення, зберігання, пошуку, розповсюдження інформації, призначеної для забезпечення неупередженого і своєчасного вирішення судом спорів, пов'язаних зі здійсненням господарської діяльності. Аналізуючи зміст Глави 5 Розділу II Господарського процесуального кодексу України [2], ми бачимо, що як способи збору, обробки, накопичення, зберігання, пошуку, розповсюдження інформації, призначеної для забезпечення неупередженого та своєчасного вирішення судом спорів, пов'язаних зі здійсненням господарської діяльності, можна визначити подання доказів, витребування доказів, огляд доказів, оцінку доказів, зберігання доказів, проведення експертизи тощо, тобто забезпечення збору, обробки, накопичення, зберігання, пошуку, розповсюдження будь-якої інформації, яка дозволяє забезпечити ефективний захист порушених, невизнаних або оспорюваних прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, держави.

Схожий підхід висвітлено у праці К.О. Струкової, котра, досліджуючи інформаційно-правове забезпечення системи безоплатної правової допомоги, сформулювала визначення досліджуваного поняття як сукупності нормативно встановлених засобів, методів, способів створення, обробки, аналізу, поширення (оприлюднення), опрацювання, захисту відомостей та інформації, що є предметом досліджуваних суспільних відносин із використанням інформаційних технологій [14, с. 136]. По суті, цей підхід є аналогічним тому, який був сформульований В.М. Горовим, але звернемо увагу на те, що дослідницею підкреслено здійснення інформаційно-правового забезпечення таких правовідносин із використанням інформаційних технологій. Оскільки інформаційними технологіями є сукупність певних технологічних засобів, які використовуються для збору, обробки, накопичення, зберігання, пошуку, розповсюдження інформації, то, звертаючись до норм Господарсько-

го процесуального кодексу України [2], зробимо висновок, що до інформаційних технологій, які використовуються при інформаційно-правовому забезпеченні господарських процесуальних відносин в Україні, можна віднести Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему, що використовується господарськими судами.

Також до цієї групи підходів віднесемо позицію Л.Г. Хромченко, котра, вивчаючи організацію інформаційної діяльності, визначила інформаційно-правове забезпечення як сукупність прийомів, спрямованих на формування необхідної інформації, спеціальних методів її обробки, систематизації, групування [15, с. 112]. Враховуючи те, що методи у загальнотеоретичному розумінні визначаються як сукупність прийомів, зробимо висновок, що цей підхід також належить до концепції, яка аналізується.

А отже, наше дослідження, а також аналіз норм Господарського процесуального кодексу України [2] засвідчили, що сутність інформаційно-правового забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні варто розглядати через призму трьох аспектів:

1) інформаційно-правове забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні як сукупність нормативно-правових актів, інструкцій і положень, які забезпечують неупереджене та своєчасне вирішення судом спорів, пов'язаних зі здійсненням господарської діяльності, та розгляду інших справ, віднесених до юрисдикції господарського суду, з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, держави;

2) інформаційно-правове забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні як сукупність процесів збору, обробки, накопичення, зберігання, пошуку, розповсюдження інформації, призначеної для забезпечення неупередженого та своєчасного вирішення судом спорів, пов'язаних зі здійсненням господарської діяльності, та розгляду інших справ, віднесених до юрисдикції господарського суду, з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, держави;

3) інформаційно-правове забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні як сукупність методів і способів, які використовуються для збору, обробки, накопичення, зберігання, пошуку, розповсюдження інформації, призначеної для забезпечення неупередженого та своєчасного вирішення судом спорів, пов'язаних зі здійсненням господарської діяльності, та розгляду інших справ, віднесених до юрисдикції господарського суду, з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав

і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, держави.

Щодо першого аспекту, то до нормативно-законодавчої бази України з питань інформаційно-правового забезпечення можна віднести близько 260 законів України, 290 постанов Верховної Ради України нормативного змісту, 375 указів і 87 розпоряджень Президента України, 1 160 постанов і 210 розпоряджень Кабінету Міністрів і більше 1 000 нормативних актів, що регулюють правовідносини у країні [4, с. 156]. Зокрема, питанням інформаційно-правового забезпечення присвячено ряд норм Конституції України [5]. Наприклад, у ст. 31 Основного Закону визначено, що кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, а винятки можуть бути встановлені лише судом у випадках, передбачених законом. Ст. 32 передбачено заборону збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини. Також у цій же статті визначено гарантію судового захисту права спростовувати недостовірну інформацію про себе і членів своєї сім'ї та права вимагати вилучення будь-якої інформації, а також право на відшкодування матеріальної та моральної шкоди, завданої збиранням, зберіганням, використанням і поширенням такої недостовірної інформації. Серед інших нормативно-правових актів відзначимо Закон України «Про інформацію» від 02 жовтня 1992 р. № 2657-ХІІ [7], який врегульовує відносини щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації, а також Закону України «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 р. № 2939-VI [8]. Важливим для правового регулювання Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи є Закон України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» від 05 липня 1994 р. № 80/94-ВР [9]. І перелік таких нормативно-правових актів, як нами встановлено, є дуже широким.

Сутність наступного розуміння інформаційно-правового забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні є процесуальною, адже воно полягає у розумінні досліджуваного явища як процесу збору, обробки, накопичення, зберігання, пошуку, розповсюдження інформації, призначеної для забезпечення неупередженого і своєчасного вирішення судом спорів, пов'язаних зі здійсненням господарської діяльності, та розгляду інших справ, віднесених до юрисдикції господарського суду, з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, держави. Будь-який процес є сукупністю стадій, кожна із яких спрямована

на досягнення єдиної мети. У контексті господарських процесуальних відносин процесуальну сутність інформаційно-правового забезпечення варто розуміти як сукупність процесів, які забезпечують збір, обробку, накопичення, зберігання, пошук, розповсюдження інформації, що сприяє забезпеченню ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, держави.

У цій статті нами зазначалося, що таким процесом у господарських процесуальних відносинах є процес доказування. Тож пропонуємо проаналізувати окремі стадії цього процесу. Наприклад, збір інформації у процесі провадження може здійснюватися у різні способи. Так, ч. 1 ст. 74 Господарського процесуального кодексу України [2] передбачено, що кожна сторона повинна довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог або заперечень. Тобто збір інформації може здійснюватися самими сторонами господарських процесуальних відносин. Іншим способом збору інформації є залучення свідків. Зокрема, ч. 1 ст. 87 Господарського процесуального кодексу України [2] передбачено, що показання свідка – це повідомлення про відомі йому обставини, які мають значення для справи, і не є доказом показання свідка, котрий не може назвати джерела своєї обізнаності щодо певної обставини, або які ґрунтуються на повідомленнях інших осіб. Також збір інформації може здійснюватися шляхом призначення експертизи. Обробка інформації здійснюється судом. Так, у ч. 1 ст. 73 Господарського процесуального кодексу України [2] визначено, що на підставі доказів суд встановлює наявність або відсутність обставин (фактів), що обґрунтовують вимоги і заперечення учасників справи, та інших обставин, які мають значення для вирішення справи. Щодо пошуку інформації, то звернемо увагу на положення ч. 4 ст. 74 Господарського процесуального кодексу України [2], яка передбачає, що суд не може збирати докази, які стосуються предмета спору, з власної ініціативи, крім витребування доказів судом у разі, коли він має сумніви у добросовісному здійсненні учасниками справи їхніх процесуальних прав або виконанні обов'язків щодо доказів.

Третім аспектом сутності інформаційно-правового забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні є його розуміння як сукупності методів і способів, які використовуються для збору, обробки, накопичення, зберігання, пошуку, розповсюдження інформації, призначеної для забезпечення неупередженого та своєчасного вирішення судом спорів, пов'язаних зі здійсненням господарської діяльності, та розгляду інших справ, віднесених до юрисдикції господарського суду, з метою ефективного захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав і законних

інтересів фізичних і юридичних осіб, держави. Нами було проаналізовано ряд методів і способів, передбачених Господарським процесуальним кодексом України [2], які дозволяють інформаційно забезпечити досягнення мети вступу сторін у господарські процесуальні відносини. Зокрема, як метод, що використовується для збору, обробки, накопичення, зберігання, пошуку, розповсюдження інформації, призначеної для забезпечення неупередженого і своєчасного вирішення судом спорів, пов'язаних зі здійсненням господарської діяльності, можна розглядати і доказування. У такому разі показання свідка, виклик свідка, надання письмових, речових чи електронних доказів чи проведення експертизи є тими способами, за допомогою яких реалізовується доказування як метод інформаційно-правового забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні. І саме закріплення таких методу та способів у положеннях Господарського процесуального кодексу України [2] зумовлює «правовий» характер такого забезпечення.

Отже, доказування в рамках інформаційно-правового забезпечення господарських процесуальних відносин можна одночасно розглядати і як процес, який складається з низки стадій, і як метод, що складають різні способи інформаційно-правового забезпечення господарських процесуальних відносин. Те, що одні й ті самі явища в рамках інформаційно-правового забезпечення господарських процесуальних відносин можуть розглядатися у різних аспектах, свідчить про те, що сутність інформаційно-правового забезпечення господарських процесуальних відносин можна розглядати і як сукупність нормативно-правових актів, інструкцій і положень, і як процес збору, обробки, накопичення, зберігання, пошуку, розповсюдження інформації, і як сукупність методів і способів.

Іншим питанням, яке варто встановити у рамках нашого дослідження, є ознаки інформаційно-правового забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні. Їх встановлення пропонуємо здійснити у розрізі загальних ознак, притаманних інформаційно-правовому забезпеченню як явищу, проте у контексті спеціальних ознак, характерних для інформаційно-правового забезпечення саме господарських процесуальних відносин в Україні. Проаналізувавши підходи вчених до розуміння сутності явища інформаційно-правового забезпечення, а також із урахуванням норм Господарського процесуального кодексу України [2], зробимо висновок, що ознаками інформаційно-правового забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні є:

- 1) нормативність;
- 2) результативність;
- 3) послідовність;
- 4) комплексність.

Так, визначення ознак інформаційно-правового забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні пропонуємо розпочати з ознаки нормативності. Як нами встановлено у цій статті, одним із аспектів сутності цього явища є розуміння інформаційно-правового забезпечення господарських процесуальних відносин як сукупності нормативно-правових актів. Отже, із цього випливає висновок, що забезпечення господарських процесуальних відносин обов'язково має здійснюватися за допомогою інструментів, визначених на законодавчому рівні. Нами неодноразово наголошувалося, що такі інструменти насамперед визначені в Господарському процесуальному кодексі України [2]. Проте ряд нормативно-правових актів інформаційного законодавства також здійснюють інформаційно-правове забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні: Закон України «Про інформацію» від 02 жовтня 1992 р. № 2657-ХІІ [7], Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 р. № 2939-VI [8], Закон України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» від 05 липня 1994 р. № 80/94-ВР [9] та багато інших нормативно-правових актів.

Наступна ознака інформаційно-правового забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні безпосередньо впливає із тих підходів, які були нами раніше проаналізовані – нею є ознака результативності. Наприклад, автори словника-довідника «Державне управління» при визначенні інформаційно-правового забезпечення провадження господарської діяльності в Україні дійшли висновку, що воно «здійснюється для того, щоб на базі зібраних початкових даних отримати оброблену, узагальнену інформацію, яка має стати основою для прийняття управлінських рішень» [10, с. 75]. У свою чергу, В.Ю. Микулець, досліджуючи інформаційно-правове забезпечення безпеки дорожнього руху в Україні, вказує, що воно «застосовується для визначених цілей» [11, с. 9]. Д.А. Іванов, вивчаючи інформаційно-правові основи забезпечення безпеки мореплавства, окреслив «інформаційно-правове забезпечення діяльності» як комплекс заходів, який здійснюється «для задоволення інформаційних потреб суб'єктів діяльності» [12, с. 13]. Усі зазначені аспекти свідчать про те, що інформаційно-правове забезпечення впливає на об'єкти його впливу із чітко визначеною метою. На нашу думку, мета впливу інформаційно-правового забезпечення на господарські процесуальні відносини в Україні сформульована у ст. 2 Господарського процесуального кодексу України [2], і нею є ефективний захист порушених, невизнаних або оспорюваних прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, держави, які є учасниками провадження в господарському судочинстві.

Інформація у таких провадженнях є інструментом, що дозволяє досягнути цієї мети, а інформаційно-правове забезпечення унормовує та впорядковує її коректне застосування.

Ще одна ознака інформаційно-правового забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні впливає із його розуміння як процесу збору, обробки, накопичення, зберігання, пошуку, розповсюдження інформації, призначеної для забезпечення неупередженого та своєчасного вирішення судом спорів, пов'язаних зі здійсненням господарської діяльності. Враховуючи, що процес у загальнотеоретичному розумінні – це сукупність послідовних дій чи засобів, спрямованих на досягнення певного наслідку [3, с. 1179], на нашу думку, це є свідченням притаманності інформаційно-правовому забезпеченню господарських процесуальних відносин в Україні ознаки послідовності. Як нами раніше зазначалося, інформаційно-правове забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні доцільно розглядати як процесуальне явище, що складається з низки стадій, регламентованих чинним Господарським процесуальним кодексом України [2]. Наприклад, процес доказування потребує додержання нормативно встановленої процедури щодо збору доказів, їх надання, опрацювання та використання для прийняття рішення у справі. Кожна із зазначених стадій потребує строгої процесуальної форми та процесуального порядку, який окреслює послідовність інформаційно-правового забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні.

Останньою ознакою інформаційно-правового забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні є комплексність. Усі встановлені нами розуміння сутності інформаційно-правового забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні засвідчили, що це явище має комплексний характер: ним є комплекс нормативно-правових актів; воно є комплексом процесів, кожен із яких становить комплекс стадій; розглянуте нами як комплекс методів і способів, за допомогою яких воно здійснюється. Тобто інформаційно-правове забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні є явищем, яке варто окреслювати саме у комплексі його складових частин.

Висновки. Таким чином, аналіз сутності й ознак інформаційно-правового забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні засвідчив, що воно є багатоаспектним явищем, яке можна розглядати і як сукупність нормативно-правових актів інформаційного законодавства, і як сукупність процесів сукупність процесів збору, обробки, накопичення, зберігання, пошуку, розповсюдження інформації, і як сукупність способів і методів збору, обробки, накопичення,

зберігання, пошуку, розповсюдження інформації. Незважаючи на те, що у науковій літературі нашої держави питання сутності інформаційно-правового забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні не розглядалося, нами встановлено, що сутність цього явища можна пояснити на основі найбільш типових для наукової літератури підходів до розуміння сутності інформаційно-правового забезпечення, проте з урахуванням специфіки господарського процесу.

Також у процесі дослідження нами встановлено, що інформаційно-правове забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні є нормативним, результативним, послідовним і комплексним. Це означає, що інформаційно-правове забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні обов'язково здійснюється за допомогою передбаченого законом комплексу інструментів, спрямовується на досягнення чітко визначеної у законодавстві мети – захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, держави, які є учасниками провадження у господарському судочинстві, його процесуальне провадження, та впроваджується логічно та процесуально послідовно.

Література

1. Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 травня 2013 р. № 386-р. *Офіційний вісник України*. 2013. № 44. С. 79. Ст. 1581. код акта 67438/2013.
2. Господарський процесуальний кодекс України : Закон України від 06 листопада 1991 р. № 1798-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 6. Ст. 56.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / гол. ред. В.Т. Бусел. Київ : Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.
4. Павліченко Є. Напрями удосконалення інформаційно-правового забезпечення суб'єктів господарювання. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 3. С. 155–158.
5. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
6. Про Концепцію Національної програми інформатизації : Закон України від 04 лютого 1998 р. № 75/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 27–28. Ст. 182.
7. Про інформацію : Закон України від 02 жовтня 1992 р. № 2657-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 48. Ст. 650.
8. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13 січня 2011 р. № 2939-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 32. Ст. 314.
9. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах : Закон України від 05 липня 1994 р. № 80/94-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 31. Ст. 286.
10. Державне управління : словник-довідник / уклад. : В.Д. Бакуменко та ін. ; за заг. ред. В.М. Князева, В.Д. Бакуменка. Київ : УАДУ, 2002. 228 с.

11. Микулець В.Ю. Інформаційно-правове забезпечення безпеки дорожнього руху в Україні: суть та значення. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2014. № 2(10). URL: <http://j.oa.edu.ua/articles/2014/n2/14mvystz.pdf> (дата звернення 27.11.2019).

12. Іванов Д.А. Інформаційно-правові основи забезпечення безпеки мореплавства : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Нац. ун.-т «Одеська юридична академія». Одеса, 2008. 19 с.

13. Горовий В.М. Соціальні інформаційні комунікації, їх наповнення і ресурс. МАН України, Нац. б-ка акад. України ім. В.І. Вернадського; наук. ред. Л.А. Дубровіна. Київ, 2010. 360 с.

14. Струкова К. Інформаційно-правове забезпечення системи безоплатної правової допомоги. *Актуальні проблеми правознавства*. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. № 4. С. 133–138.

15. Хромченко Л.Г. Організація інформаційної діяльності. Теоретичні основи : навчальний посібник. Харків : МСУ Харків, 2008. 351 с.

Анотація

Іванов А. В. Сутність та ознаки інформаційно-правового забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні. – Стаття.

Господарські правовідносини є важливими для забезпечення економічного розвитку України, адже вони є одними з основних джерел наповнення доходної частини державного бюджету, а також забезпечують фінансування різних державних економічних і соціальних програм. Між суб'єктами господарських правовідносин можуть виникати спори, які часто вирішуються у судовому порядку і наслідком яких може бути виникнення господарських процесуальних відносин між судом та учасниками господарського спору. За сучасних умов ефективність правовідносин у будь-яких сферах життєдіяльності держави залежить від ефективного використання інформаційних ресурсів. Інформаційне забезпечення стало важливою складовою функціонування держави та життя кожного її громадянина, тому питання, пов'язані з інформаційно-правовим забезпеченням суспільних відносин, є актуальними на сучасному етапі. Дослідження інформаційно-правового забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні, його сутності й ознак є важливим із огляду на те, що вплив інформації на сфери, пов'язані із прийняттям рішень в інтересах і від імені держави, є особливо відчутним. У цій статті нами досліджено питання сутності й ознак інформаційно-правового забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні. Встановлено, які підходи до розуміння сутності інформаційно-правового забезпечення наявні у науковій літературі нашої держави, у чому полягає

специфіка кожної концепції у контексті інформаційно-правового забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні. Проаналізовано інформаційне законодавство, яке урегулює господарські процесуальні відносини. Виділено ознаки інформаційно-правового забезпечення господарських процесуальних відносин в Україні.

Ключові слова: інформаційне законодавство, інформаційно-правове забезпечення, сутність інформаційно-правового забезпечення, ознаки інформаційно-правового забезпечення, господарські процесуальні відносини, забезпечення господарських процесуальних відносин.

Summary

Ivanov A. V. The essence and features of information and legal support of economic procedural relations in Ukraine. – Article.

Economic relations are important for ensuring economic development of Ukraine, because they are one of the main sources of replenishment of the revenue part of the state budget. They also provide funding for various state economic and social programs. Subjects of economic relations may have disputes, which are often settled by court, and may result in economic procedural relations between the court and the parties to the economic dispute. In modern conditions, the effectiveness of legal relations in all spheres of state activity depends on the effective use of information resources. Information provision has become an important component of the functioning of the state and the life of each of its citizens, so issues related to the informational legal support of public relations are relevant at the present stage. The study of informational legal support for economic procedural relations in Ukraine, its nature and features are important, because the impact of information on decision-making subjects in the interests and on behalf of the state is particularly tangible. Therefore, their legal support is one of the key tasks of the state. In this article, we investigate the nature and features of informational legal support of economic procedural relations in Ukraine. It is established what approaches to understanding the essence of informational legal support are available in the scientific literature of our country, and what is the specificity of each concept in the context of informational legal support of economic procedural relations in Ukraine. The informational legislation that regulates the economic procedural relations is analyzed. The features of informational legal support of economic procedural relations in Ukraine are highlighted.

Key words: information legislation, informational legal support, essence of informational legal support, signs of informational legal support, economic procedural relations, maintenance of economic procedural relations.